

MI·UJSÁG AZ·ÁLLAT· KERTBEN?

BUDAPEST FŐVÁROS ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERTJÉNEK KÖZLEMÉNYEI

Budapest, 1929.

XVI. évfolyam. 17.—18. szám.

Szeptember 1.—15.

KIADJA: BUDAPEST FŐVÁROS
ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERTJE

Az állat- és növénykert igazgatóságának
közreműködésével szerkeszti:
RAITSITS EMIL DR.

Megjelen mint az „A TERMÉSZET”
:o: :o: :o: melléklapja :o: :o: :o:

A müncheni geo-zoo.

(Tierpark Hellabrunn.)

Az állat- és növénykertek helyzete a földünkön sehol sem rózsás. Különösen az európai állatkertek fenntartása nagy áldozatokkal jár. Ehhez, sajnos, hozzájárult az a körülmény, hogy a nagyközönség figyelme az állatkertekről elterelődött.

Általános tapasztalat az, amíg valamelyik állatkert újonnan felépült, az újdonság varázsával egy ideig nagy látogatottságnak örvend. Amint az újdonság varázsa csökken, fokozatosan kevesbedik a látogatóközönség száma is. A látogatóközönség számának csökkenéséhez a testnevelés fokozatos fejlődése is nagyban hozzájárul. A nagyvárosok lakói, akiknek legkedvezőbb alkalmuk volna állatkertjeik látogatására, nagyrészen szabad idejüket a turisztikának szentelik. A forró nyári hónapokon a vízisportnak és a strandolásnak hódolnak úgy, hogy a városokból nagy tömegek vonulnak el a szabad természetbe. A különböző sportok és ezek közül különösképpen a labdarúgó-játék a nagyközönségünk nagyrészenének figyelmét állandóan leköti, úgyhogy az állatkertek másodrendű látványosságra süllyedtek. Ez a tény nem magyar különlegesség, hanem világszerte általános jelenség.

Münchenben tizenegy éves fennállása után az 1922-ik évben az állatkert kapuit az infláció miatt bezárni kellett, mind ahogy abban az időben

Németországban a legtöbb állatkert hasonló sorsra jutott. Magyar állatkertünk a megpróbáltatás napjain is a főváros tanácsának áldozatkészsége alapján helyét megállotta. Látszólag helyesen jegyzi meg Heck, a müncheni állatkert tervezője, hogy az állatkert oly üzem, melynek télen abból a pénzüsszezből kell megélnie, amelyet a nyár folyamán keresett. A valóság azonban másként áll. Az időjárás viszontagságaitól függő állatkerti nyári bevételek nem lehetnek sohasem elegendők a hosszú téli fenntartási költségek fedezésére. Az állatkertek ugyanis népművelés szolgálatában állanak és ilyen alapon a belépődíjakat oly alacsonyra kell szabni, hogy az állatkerteket a nagy tömegek családostul, gyermekeskül, minden lényeges anyagi áldozat nélkül látogathassák. Az ily alacsonyra szabott belépődíjak végeredményben nem halmozódnak fel oly nagy összegre, mint amilyen egy állat- és növénykert fenntartásához és megfelelő színvonalon való tartásához feltétlenül szükséges. Ez alapon a köznek elsőrangú kötelessége ily kultúrintézmény fenntartásának támogatása.

A külföldi állatkerteket, amint már mondtam, a háborús és az ezt követő viszonyok a tönkszélre juttatták. Így a müncheni állatkertet is bezárták. Ezzel a látványossággal is kevesebb lett München. Az állatokat elkótyavetyélték, az állatházakat és férőhelyeket lerombolták és magát az állatkertet is hamarosan elfeledték.

Nem mindenki nyugodott meg a müncheni állatkert megszüntetésében. Ezen a téren Baumgartner kereskedelmi tanácsos mindent elkövetett, hogy egy új állatkert megalapozását elősegítse. Az 1928-ik évben úgynevezett »propaganda év« révén óhajtották az új állatkert megalapozását megerősíteni. A propaganda sikerrel végződött. Humar városi tanácsnok elnöklete alatt részvénytársaság alakult, mely lépésről lépésre fogja fejleszteni a müncheni állatkertet. Az állatkerti részvénytársaság kereskedelmi szakértője és igazgatója Schrembs lett. Az első évben félmillió ember látogatta az állatkertet és az ily módon összegyűlt bevétel nemcsak a fenntartást biztosította, hanem a további beruházásokra is megadta a lehetőséget.

A fenntartási költségek a bevételeknek igen lényeges részét emésztik fel. Ha pl. egy 4—500 pengő értékű antilóp vagy szarvas évi eltartását vesszük figyelembe, úgy az napi 1 pengő fenntartási költség mellett egy év alatt oly összeget emészt meg, amilyen nagy az állat tulajdonképpeni értéke. Egy év után ugyanennek az állatnak értéke az eredeti marad és így a fenntartási költség mindenesetre a bevételnek, amúgy is túlterhelt számlája rovására esik. Ily körülmények között az állatkertek jövedelmező üzemeknek egyáltalán nem mondhatók. Ott, ahol lelkes adományozók a nagy látványosságot nyújtó állatokat is az állatkertekbe díjmentesen juttatják, mint azt

a gyarmatokkal szorosabb viszonyban álló államok állatkertjeiben tapasztaljuk, az állatkertek fenntartása sokkal kedvezőbb helyzetben van.

A müncheni állatkertet, bár az új »állatkert részvénytársaság« megalapozta, mégis céljának elérése csakis a város támogatásával volt lehetséges. München városa az állatkert céljára szolgáló területet díjmentesen bocsátotta rendelkezésére és *Hörburger G.* városi tanácsnok közreműködésével az állandó pártfogást biztosította. A müncheni állatkertben élő állatokat nem rendszertanilag csoportosították, mint ahogy az a régebbi állatkertekben tapasztalható, hanem a nagyközönségnek a vadállatokat olymódon óhajtják bemutatni a lehetőség szerint, ahogyan azok a szabad természetben élnek. Körülbelül 26 évvel ezelőtt, amikor *Hagenbeck Károly* Stellingenben az úgynevezett »állatparadicsomát« berendezte, nem volt tekintettel az állatok származási helyére, hanem az egy és ugyanazon életfeltétellel bíró állatokat, mint pl. a növényevőket, egy csoportba tartotta. Így egy kifutóba került az indiai zebu, az amerikai láma, az afrikai zebra, antilóp és strucc a szarvasokkal, kecskékkal és juhokkal. Volt azonban az északi földrésznél külön csoportosított látványossága, ahol a magas északi régiókból származó jegesmedvék, taráncszarvasok, rozmárok az európai barnamedvével, amerikai bizonnal, a kaliforniai oroszlánfókéval és a délisarkról származó elefántfókéval és pinguinekkal egy csoportban látszólag egységes képet alkottak. Az állatkertek berendezése és beosztása a természettudományok haladásával fejlődik és érthető, hogy az 1850-es évben épített állatkert más képet mutat, mint amelyik az 1900-ik évben épült. A München melletti Hellabrunnban újonnan berendezett állatkert természetesen az eddigi állatkertektől még inkább eltér.

A müncheni hellabrunni állatkert a *Hagenbeck-féle »állatparadicsom«* berendezés elvei mellett az »állatföldrajzi« elrendezés képét tárja a szemlélő elé. Ilymódon *Európa, Ázsia, Afrika, Amerika, Ausztrália* stb. állatvilága

külön-külön csoportokban látható. Különálló a »háziállatkert«, ahol az egyes népfajok háziállatai külön-külön csoportokban élnek. A háziállatoknak külön csoportban való bemutatása magában véve a népszerű oktatás eredményességét nagyon növeli, mert így megtudja a látogató, hogy a tevéket, lámákat, bivalyokat s más háziállatokat az egyes népek tenyésztik és ezeket nem a vadonból fogják be. Az új állatkert alkotója, *Heck* a »háziállatkerttel« kapcsolatban »mintáállattenyészteteket«, »mintatehénistállókat«, »mintakecskeistállókat«, »mintasertésistállókat« stb. óhajt berendezni.

A müncheni állatkert »*Európa*« csoportjában erősen kidomborítják a német nemzeti jelleget. Az Isar folyó egyik ága vonul az állatkerten végig, amelyen »német« vízimadarak tanyáznak. A »német ősidőszakot«, a régmúlt Németország állatvilágát a bölények képviselik. A »német« szarvas, däm vad és őz külön-külön csoportokban él megfelelő nagyságú, mondhatni természetes területen. A vadnyulak, üregi nyulak, fácánok, foglyok és fajok egy csoportban élnek. A zergéket a régebbi tartásmóddal ellenkezően, fás, bokros, árnyas helyen és nem mesterséges sziklákon mutatják be. Az ilyen tartásmóddal volt elérhető, hogy a legöregebb zerge 15 évvel ezelőtt került fogságba.

A müncheni »állatkerti propaganda« napon berendezett diorámakiállítás is látható, amelyben a tervezett állatkerti csoportosítások állatföldrajzi természetes viszonyokat utánzó modellekben láthatók, továbbá hasonló diorámaszerű elrendezésben oly állatfajok kerülnek bemutatásra, nem kitömött állapotban, hanem művészi modellekben, amelyek a rabságban való életet nem bírják és végül a már kihalt állatok modelljei a megfelelő korszakok környezetében, amelyek mindegyikét a müncheni állatkert jövedelmezősége (?) szerint fokozatosan természetes nagyságban az állatkert területén berendezni fognak.

Ázsia állatvilága: Hátsóindia, Mandzsúria, Szibéria, Japán stb. állataival külön-külön csoportban látható. Külön mutatja be *Észak-Amerika* állat-

világát a bizonnal az élen. *Grönland* főkéivel, taráncszarvasaival és északi madarakkal szerepel. A *Tűzföldet* a pinguin-tenyésztelep képviseli. A *Pampas* képe tárul elénk a guanakkokkal, nandukkal, a pampasnyulakkal stb. *Afrika* állatvilágát a flamingókkal, íbiszekkel és afrikai réccékkal benépesített, úgynevezett »*Nilus-part*« mutatja be, ettől nem messze zebra csorda, antilópcsoport, gnucsalád, marabucsoport stb. teszi változatossá a müncheni állatkert képét. Az új állatkertnek legszebb látványossága: a »*Nagy majomország*«. *Ausztrália* állatvilága szintén együtt látható kenguruival, emujával, kazuárjával és más madaraival. Az afrikai, európai, indiai, ázsiai, amerikai háziállatok csoportjai mellett a törpeháziállatok (törpezebu, kecske, juh, szamár, tyúk stb.) együttese egészíti ki az állatkert képét. A müncheni állatkert megalapozója igen kedvező körülmények között fogott az új állatkert berendezéséhez, mert az eddig felépült állatkertek célszerűtlenségeiből és hiányaiból sokat tanulhatott.

A mi magyar állatkertünk helyesirányú fejlesztését az ágyú bömbölése, a forradalmak rombolása és végül megcsönkítottságunk nyomorúsága megakasztotta!

Dr. Raitsits Emil
ny. rk. tanár.

Ismertető előadások az állatkertben.

Az Állat- és Növénykert igazgatósága a székesfőváros tanácsának hozzájárulásával a tanulóifjúság részére az állatkerti mozgószínház helyiségében 1929 szeptember 23-tól október 15-ig bezárólag *Hilbert Károly* szfőv. polg. isk. tanár közreműködésével: »A hangyák élete« címen, álló képekkel kísért ismeretterjesztő előadást rendezett.

Az előadások hétköznapokon 9., 10 és 11 órakor kezdődtek és azok mindegyikén 19 növendék vett részt.

Az előadás díja az állatkerti belépődíjjal együtt személyenként 20 fillér, a pálmaház, akvárium és díszhalkiállítás, amennyiben ezeket is megtekintették, külön 10—10 fillér volt. Szegénysorsú tanulók részére a szfőv. VII. ügyosztálya díjtalan belépőjegyeket engedélyezett.

A kiadásért felelős: RAITSITS EMIL dr.

Az apróhirdetés minden szava 10 fillér.
A legkisebb hirdetés egyszeri megjelenése 1 pengő.

Előfizetési vagy hirdetési díj Állatkert Budapest, VI., küldendő.

☛ Csakis válaszbélyeg beküldése esetén felelünk ☚

Természettudományi Közlöny. Szerkeszti: Ilosvay Lajos közreműködésével Gombocz Endre és Szabó-Patay József. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Eszterházy-u. 16.

„Magyar Foxterrier-Tenyésztők Egyesülete” Budapest, Állatorvosi főiskola poliklinikája, VII., Rottenbiller-utca 23–25. Telefon: József 308–30.

Magyar Tacskó-Tenyésztők Egyesülete Budapest, VII. ker., István-út 2. Állatorvosi főiskola poliklinikája József 308–30. Hivatalos órák hétfőn és csütörtökön 17–18 órák között.

Országos Magyar Rendőrkutya Egyesület új hivatalos helyisége: V., Vadász-utca 31., II. em.

Magyar Kutyaajták Törzskönyve Budapest, VII., István-út 2. Állatorvosi főiskola poliklinikája József 308–30. Hivatalos órák törzskönyvezés végett hétfőn és csütörtökön 17–18 órák között.

Elsőrangú **patkányfogó foxterrier** kölykek kaphatók az Állatkertben.

Komondor-, puli-, pumi- és kuvasz-kölykek állandóan kaphatók az Állatkertben.

Magyar Dobermannosok titkári hivatala Budapest, VIII., Baross-utca 77. Telefon: József 413–78

Magyarországi Telivér Kutya-tenyésztő Egyesületek Szövetsége Budapest, VII., István-út 2. Telefon: József 308–30

Pedigres Airdale terrier kölykök eladó. Zsigmond-utca 6. sz. III. em. 36., telefon Automata 540–19.

Kutyakiképző iskola. Elvállalom kutyák kiképzését és versenyekre való előkészítését. Rosszul nevelt kutyák kitanítását és gondozását penzióba. **Virrasztó Károly** szakképzett oktató, Tápióság.

Komondorkölykek kaphatók az Állatkertben.

Apró rágcsálókat köszönettel fogad az Állatkert.

Minden előfizetőnk szerezzen egy új előfizetőt lapunkra.

Szálkásszörű tacskók ³/₄ évesek, nem pedigrek, de **elsőrangú duvadírtó, patkányfogó és hajtókutya** kaphatók. **Németh Jenő Pápa, Földművesiskola.**

Kainit v. d. Burg. Apja: Ch. Kroboro Huntsman. **Anyja:** Derbysiegerin Königskind v. d. Burg. **Tenyésztő:** Frau v. Kleist Amalienhof Németország. **Tulajdonos:** Taubinger Margit Budapest, Csepregy-utca 2. szám.

Téved, ha azt hallja, hogy az Állatkert az őszi és téli napokon nem látogatható. Állatkertünk a látogatóközönségnek sok látványosságot nyújt.

A kotorékvadászat. Írta: József Ákos (Lenti, Zala megye), kapható a szerzőnél és minden könyvesboltban.

Aki elsőrangú **pumi** tenyészállatot óhajt beszerezni, az vásárolja meg örökösgyőztes **Finom Fürtös Rózsi Hortobágyot.**

Fodor Pál: A kanári származása, tenyésztése és kiképzése. Kapható minden könyvesboltban.

Dr. Raitsits Emil: A kanári betegségei és azok gyógyítása. Kapható minden könyvesboltban.

Nadler Herbert: Cserkészeten és lesen Nagy-Magyarországon. Érdekesítő vadászati elbeszélések 80 eredeti fényképfelvétellel. Kapható minden könyvesboltban és a kiadónknál.

Spaniel kölyökkutyát venne dr. **Török Sándor** Budapest, VII., Aréna-út 84.

Kitűnő **patkányfogó foxterrierek** kaphatók az Állatkertben.

Nézze meg mindenki az Állatkertünkben a kéttülkü **orrszarvút.**

Állatkertünk látványossága a forróégövi madarak háza.

Elsőrangú **pumi** kölykek kaphatók az Állatkertben.

Shetland pony csődörű, igen kezes, kapható az Állatkertben.

Thar-kecske bak eladó az Állatkertben.

Angol agár olcsón kapható: **Harbach Gyuláné** (Rákosszentmihály, Vörösmarty-utca 8.) címen.

Győztes 1928., 1929. **Finom Fürtös Rózsi Hortobágy pumi-nőstény** és Sabaria Győztes Előd Hortobágy után származó két kölyök eladó. Cím: Magyar Kutyaajták Törzskönyve, VII., István-út 2.

:: :: A kiadásért felelős: **RAITSITS EMIL dr.** :: ::

ZIMMER FERENC

HALKERESKEDELMI R.-T.

BUDAPEST KÖZPONTI VÁSÁRCSARNOK T.: A. 854-48

FIÓKÜZLETEK: V., Gróf Tisza István-utca 10. T.: A. 816-79,

VII., Rákóczi-út 90.

IRODA: VIII., Horánszky-utca 19. I. em. Telefon: J. 335-39

Állatorvosi és gazdasági cikkek

VEGYIPARI GYÓGYÁRÚK, KÖTSZEREK, GUMMIÁRÚK,
MENTŐSZEKRENYEK, FÉNYKÉPESZETI CIKKEK

Lengyel „MEDVE” drogeria

BUDAPEST, VIII., BAROSS-TÉR 22. ☞ TELEFON: J. 16-64

SCHREIER BÉLA

Kereskedelmi Részvénytársaság

Budapest, VII., Izabella-u. 34.

VESZ és ELAD

mindennemű szalasz és
szemestakarmányt,
őrleményféléket,
gabonaneműeket.

Telefon: József 438-49 és 320-52

Különleges kutyafelszerelések

OLBRICHNÁL

***

Budapest, VI., Teréz-körút 6

Telefon: 280-44

Dr. Lendl Adolf utóda

FÁBA REZSŐ

preparatoriuma

....

BUDAPEST

II. ker., Donáti-utca 7. sz.

Telefon: 1-94

LOPOS GYULA

szabadalmazott iskolapadok, iskolai bútorok,
atlétikai sportcikkek, tornaszerek, játék-
szerek és játéktér berendezések gyára

BUDAPEST, III., BÉCSI-ÚT 85. TELEFON: Ó. 625-05

Árjegyzéket és költségvetést felszólításra küldök.

Fizessen elő

»A TERMÉSZET«-re

Félévre 3 pengő.

*

Kiadóhivatal: Budapest, VI. kerület, Állatkert

ÁLLATKERTI LÁTOGATÓK

Aki az Állat- és Növénykertbe érkezik,
A gyomra ellen nagyot vétekezik,
Ha nem a SZIKLA-vendéglőben
iszik és étkezik.

Tulajdonos: Pfneisl Frigyes

Laczkóné Littmann Erzsébet

államilag képesített okleveles

z e n e t a n á r

előkészít a Zeneművészeti Főiskola

* felvételi és magánvizsgáira *

Magánórák!

Csoporttanítás!

VII., Damjanich-utca 26/a

* Telefon: 418-24. *

* A Főterrier-egyesület tagjai 20% kedvezményben részesülnek *

AZ ELISMERT

HEIM-FÉLE PÉKSÜTEMÉNY

AZ EGÉSZ ÁLLATKERT TERÜLETÉN KAPHATÓ

Főüzlet: Heim Lajos, VI., Szondy-u. 96/a. Tel.: 152-41.

Fiókok: VI., Teréz-körút 4. ☞ IV., Petőfi Sándor-u. 9.

HADERER EMIL és TSA

festék-, lakk- és vegyitermékek gyára

BUDAPEST, IX., MESTER-U. 9. ☞ TELEFON: JÓZSEF 338-87.

(Legkisebb mennyiségeket is kiszolgáltunk.)